

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 22. У Сомбору 30. Новембра 1867. Год. IX

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг,
а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа.
Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

Изјава поштованим читатељима.

Уређивањ свию наших јавних листова скопчано е с немилима околностима, што е у свию мало читатеља, а јошт мањ предплатника. Али најнемилије су у том погледу околности овога Листа, што се за девет година обстанка нѣговог јасно оведочило.

Истина Школски Лист разашилѣ се у 800 примерака, али е то по издаватеља у толико горе, у колико он мора на штампу и особито на поштарину своје новце да издае, а више од половине оних, кои Лист примаю, покрај толиког опомињаня чине се плаћању и невешти.

Видећи дакле да се на овај начин неможе на крај изилазити, намеран сам од идуће нове године само Школски Лист без додатка издавати.

По томе дакле од 1 Јануара 1868. године изилази ће Школски Лист као и досада месечно двапут, и то сваког петнајстог месечног дана на едном целом, а сваког последнѣг дана на подруг табака, и тако ће преко године опет најманѣ 30 штампаних табака читатељи добити.

С тога пак што одсада „Пријатељ Младежи“ неће излазити, спушта се знаменито цена Школскоме Листу, и тако за 1868 годину годишња предплата на овај Лист износи 3 фор; а полгодишња 1 фр. 50 н. На манѣ од по године предплата се неприма.

Ову сам промену учинио зато, да се овим начином држањ Листа одлакша како сиромашним обштинама, тако и слабо наплаћеним учитељима. Себи пак улаливши трошкове и механичке послове, као што е поправљањ и одправљањ Листа, одлакшао сам у толико, да ћу одсада више и болѣ на самом

Листу радити моћи, а од свегколиког Србства поштовани и за школу нашу најзаслужнији Господин Др. Ђорђе Натшевић подпомагаће ме делом и саветом у вршењу задатка мог, као што је то и досада чинио.

У Школском Листу изилази ће :

1. Чланци о васпитавању и учењу, о школи, учителяма, о родитељима, и домаћем васпитавању.

2. Градиво за читанке и остале учебнике и спољне књиге по свима научним струкама, у колико ове у круг народне Школе спадају.

3. Методично израђени уроци из појединих предмета, што се у народној школи предају.

4. Преглед школских, педагогичких и уопште популарних дела из Србске књижевности.

5. Наредбе правителствене, које се тичу школе, учителя и просвете народне.

6. Школске и остале просветне вести из свих крајева Србства и Славянства, као и из школа других околних и напредних народа, на које се нама угледати ваља.

Учтиво дакле позивамо све наше Обштине, Учителџ и Управителџ школске, а преко њих родителџ дечије и све љубителџ школе и праве просвете, да лист овај предплатом подпомогну.

Досадашњим велештоване добротворе и све чланове рода нашег, које је Бог земаљским благама обилно благословио, најучтивисе молимо, да изволе преплатити за сиромашне школе, којима ће се дар њихов редвно шилјати.

Напоследку позивамо уљудно ГГ. учителџ да се постајау сваки у својој обштини довољни број предплатника на Лист скупити уверавајући читајуће обштинство, да је Школски Лист не само лист за учителџ, него и за све родителџ као прве и природне васпитателџ дечије од велике користи.

Предплата се има у плаћеном писму управо на мене слати и то најдалџ до Св. Саве 1868 године.

У Сомбору на св. Андрију Првозваног 1867.

Никола Ђ. Вукићевић,

главни приправнички професор и школски управителџ, као повлашћени уредник и издавателџ Школског Листа.

Грађа за прво читанѣ и писанѣ у основној школи.

(Из природословља).

1. Снег е бео. Угљѣн — црн. Слама — жута. Небо — плаво. Крв — црвена. Трава — зелена. Сунце — светло. Ноћ — мрачна. Огледало — сјајно. Стакло — провидно. Во — велики. Миш — мален. Прој е ситна. Ораси су крупни. Торњ е висок. Трава — ниска. Грета — дугачка. Ивер — кратак. Пољ — широко. Стаза — узана. Бунар — дубок. Танѣир — плитак. Дебло — дебело. Шибица — танка. Бријач — оштар. — Будак — туп. Игла — шиласта. Прст. — за-
туб. Тане — округло. Врата су четворокута. Забат е тро-
кут. Лед — глатак. Кора — рапава. Трпеза — равна. На-
лоня — коса. Свећа — права. Срп — крив. Олово — тешко.
Перо — лако. Камен — тврд. Тесто — мекано. Кожа —
чврста. Стакло — кршно. Колац — крут. Прут — витак. Лед
— студен. Ватра — врела. Змија — ладна. Со — слана.
Сирће — кисело. Мед — сладак. Пелен — горак. Трњина
— опора. Паприка — люта. Ружа мирише. Стрвина смрди.

На овом имаю деца научити да познаю телесна свойства.

2. Дан. Зора свиће. Звезде бледе. Петли пою. Сунце из-
лази. Ветрић ђарка. Лишће трепће. Тице цвркућу. Роса бли-
ста. Сунце одскаче. Люди раде. Подне превалило. Сунце се
спушта. Вече примиче. Сунце залази. Ветар пири. Мрак се
хвата. Звезде излазе. Ноћ се спушта. Месец сјае. Звезде треп-
ћу. Тишина влада. Глуво доба. Све живо почива.

Бур а. Сунце прижеже. Запара гуши. Небо се мути. На-
влаче се облаци. Сунце потамнюе. Вијор витли. Лети прашина.
Шушти дрвљѣ. Марва бежи. Крие се живина. Олуј руши. Се-
ваю мунѣ. Пуцаю громови. Плюсак плюшти. Лете потоци. Бур а
попушта. Киша сипи. Небо се разгалюе. Сунце се указуе.
Пружа се дуга.

3. Ђсен. Беру се воћа. Ору се њиве. Сею се жита.
Дани крачаю. Ноћи одужую. Време залаћуе. Кише падаю. Ла-
сте одлазе. Мразеви настаю. Падаю магле. Дрва жуте. Лишће
опада. Спрема се зимница. Мелѣ се жито. Отаче се вино.
Кољу се свинѣ, Топи се маст. Суши се месо. Жене се мом-
ци. Удаю се девојке. Подвикую сватови. Праздници : Мала
Госпоина. Крстов дан. Св. Параскева. Св. Лука. Митров дан.

Кралј Милутин. Аранђелово. Кралј дечански. Ваведеније. Вар-
варица и Савица. Св. Никола.

Зима. Даня најкраћи. Ноћи најдуже. Стежу мразеви.
Мрзну реке. Снег веє. Кола шкрипе. Пуше се коњи. Цпчи
зима. Пуца дрвлѣ. Урлаю вуци. Ватра гори. Пламен буца. Дим
лети. Деца се тоцилаю. Люди се санкаю. Лете соннице. Пуцаю
бичеви. Звече прапорци. — Оцеви и материце. Туцин и бадњи
дан. Божић. Св. Стеван, Ново лето. Богоявленѣ. Св. Јован. Св.
Сава. Три ерарха. Сретение. Св. Симеон.

4. Пролетѣ. Дани одужую. Ноћи крачаю. Душу ветрови.
Копне снегови. Топе се ледови. Зима попушта. Небо плави.
Сунце грив. Зелене се поля. Пупе дрва. Мирише любичица.
Цветаю воћа. Листа шума. Долазе ласте. Гњизде се тице. Ле-
же се живина. Жабе крекећу. Бубице миле. Пролетју лепти-
рићи. Гмижу црвићи. Славиу поє. Потоци жуборе. Ратари сею.
Вртари расаћую. Стада пасу. Яганѣци скачу. — Мученици.
Благовести. Цвети. Велика недеља. Ускрс. Ђурђев и Марков
дан. Спасово. Св. Константин. Духови.

Лето. Дани најдужи. Ноћи најкраће. Врућине превла-
ћую. Косе се ливаде. Вози се сено. Дену се пластови. Ров
се челе. Доспеваю трешниѣ. Цвета виноград. Жуте се њиве.
Жетеоци жаню. Везиоци вежу. Возиоци возе. Вршиоци врше.
Веячи вею. Воћа узреваю. — Видов, Иван и Петров дан. Св.
Илија и Пантелија. Майка Анђелија. Преображенѣ. Велика Го-
споина. Усекованѣ.

5. Знаци кише: Кад марва много риче. Кад овци ала-
пљиво пасу. Кад се коњи и магарци валяю. Кад пси траву
ждеру. Кад петлови много кукуричу. Кад се гуске јако деру.
Кад се живина много вива. Кад се патке много гњюраю. Кад
се врабци по прау купаю. Кад ласте ниско лете. Кад враше
много гачу. Кад жабе јако крекећу. Кад рибе по води скачу.
Кад муве већма пецаю. Кад многи пужеви изаћу. Кад многе
гљисте измиле. Кад со овлажи. Кад стари дуварови посукну.
Кад дим доле пада. Кад магла у вис оде. Кад изоди већма
удараю. Кад жулѣви већма болу. Кад болови већма севаю.
Кад се звона већма чую. Кад се планине ближе чине. Кад се
око сунца и месеца види коло. Кад се влашићи (звезде) яс-
није виде.

6. Без ваздуха неможе ватра горети. Свака вода непре-
стано изпарава. Каламир показує прави стрми правац. Кад сунце
изађе настає дан, а кад зађе, ноћ. Снег є смрзла пара, а

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

днѣ сирзала роса. Муња е електрична варница. Грмљавина е хука
 ваздуха. Северни е ветар ладап а јужни топал. Западни ветар
 облаци, а источни ведри. Ветрови и буре прочисте ваздух.
 Кад се овци боду, биће буре. Кад грии не ваља стаяти край
 воде. Испред буре има увек вијора. Снегови и кише пов из-
 воре. Киша и роса пои биља. Зора е најлепши појав на небу.
 Звезди има стаяћих, ходећих и репатих. Све су ходеће зве-
 зде землѣ. Све су стаяће звезде сунца. Најлепше стое звезде
 у штапцима. Испод штапаца стои најяснија звезда волујра.

(Продужиће се).

Катихизичке Беседе.

Б Е С Е Д А 11.

О земном животу, страдању и смрти Господа Исуса Христа.

„Вѣрбујмъ вѣ Господа Исуса Христа, распатагъ за ны при Пон-
 тійстѣмъ Пилатѣ и страдавша и погребенна.“

Исус Христос родио се, живио на земљи, страдао и умро
 ради нашег спасенија. Па како е свршио наше спасеније? Уче-
 њемъ своимъ, коимъ нам е одкрио прави и вѣрни пут у царство
 небесно, — животомъ своимъ, у комъ нам е предао, највисши,
 најсавршенији образацъ спасителнихъ добродѣтели. Особито су
 пакъ много допринели нашемъ спасенију: пониженѣ страдања и смрт
 Исуса Христа. Спасително пониженѣ Господа Исуса почето е
 у Витлеѣму а свршено е на Голготи. Владика вселене рађа
 се у узкој пећини, у сред ноћног мрака, у зимно доба, у
 сиромаштву и неизвестности. Божествени законодавацъ подвргава
 се закону Мойсеовом, Онај, коме се кланяју и кога славе Ан-
 ђели, до тридесете године живи у смиреној самоћи и повинув
 се назови Отцу свом. Најсветији прима заедно с грѣшницима
 крштенѣ од слуге свог. Владика Херувима и Серафима трипут
 се дае од ђавола искушавати. Онај кои собом испуњава небо
 и земљу, нема на земљи места гдѣ ће главу склонити, иде из
 града у град, из села у село, — и свуда, по градовима,
 селима и пустинјама, штедро и неуморно сеје семена спасител-
 ногъ ученија, лѣчи болне, чини највећа чуда за тѣлесну ползу и
 душевно сазиданѣ људи. Но за сав свой трудъ и добротина,
 не само да му нису едноплемена браћа благодарила, него е
 још трпио од њи, укоре, облаживанѣ, потайну завист и јавну

мржњу. Најпосле његов ученик Јуда издаде Јудеима свог кротког, милосрдног, Божественог учитеља. Њга невиног ноћу ватају као онасног кривца, воде га свезаног у безакону судницу, а ученица Њгови тада се разбегоше, као овци без пастира, едан од највртних Њгових ученика одриче га се и самом заклетвом. Господ и Владика испитује се од слугу, ругају му се, бију га, плюју и ћушају. Изнемоглог, измученог душевно и тјлесно Спаситеља воде к язичнику, наместнику Римског Императора у Јудеји и ишту смртну казни осуђеном од њи праведнику. Пилат види невиност Исуса Христа, но за угодити Јудеима предаје га, да га на ново испитую, бију и руже, и најпосле саизвољава Јудеима — предаје га на мучителну и грозну смрт — да се распне на крст. И Спаситељ распет на крсту између два разбойника трпи муке, које се немогу описати, слуша поруге распинателя своих, види матер своју и любимца свог код крста плачуће; но без роптанија, с молитвом за непријатеља своје, предаје дух свој. Видећи Владика и Створитеља свог поругана и мртва, сва се природа ужаснула, сунце се помрачило у сред дана, земља се затресла, камење пораспадало, завеса црквена раздрла се на двое. Но не ужаснуше се, не раскаяше се непријатељи Исуса Христа. Они измолише од Пилата стражу, коју код гроба поставише и печатом гроб запечатише, да неби ученици могли ноћу тјло Исусово украсти и рекли да је он васкрсао.

Тако је Господ наш Исус Христос, страдао, умро и сахрањен био! Он је заиста страдао душом и тјлом као човек, у свему нама подобан; страдао је и умро заиста не по Божеству, које је безстрастно и безсмртно; но по човечеству, с којим је увек скопчано било Божество Њгово. Страдао је Господ и умро добровољно, вр је он о том пређе знао и не само да се уклонити могло, него је још едном речју могло уништити све своје непријатеља и распиначе. Сам он о себи говори: „*Языкъ* мою полагаю, да паки приимѣ ю. Никтоже возметъ ю ѿ Мене, но *Языкъ* полагаю ю ѿ Себѣ. Область имамъ положити ю и область (власть) имамъ паки приѣти ю“ (Јоан. 10. 17 — 18). Он је страдао невино за то што „*грѣха* не сотвори, ни же *оукрѣтѣ* лѣсть во *устѣхъ* егѡ.“ Спаситељ је пострадао и умро за нас и место нас, за то, што су наши грѣси, безаконя целог рода човечијег, заслужили такве строге казни; за њи је требало правосудие Божије таквог подпуног удовлетвореня:

„Они грѣхи наша носитъ и ѡ насъ колѣзничетъ, и мы бѣдни-
 хомъ егѡ быти во тѣбѣ и въ извѣстѣ ѡ Бога и во злокле-
 ній. Той же извинъ бысть за грѣхи наша и мѣченъ бысть за
 кривозаконїа наша“ тако говори св. пророк Исая (53. 4 — 5)
 Спаситель е страдао и умро за нас, ради нашег спасенїа. Стра-
 данїи и смрћу Своїом исплатио е за нас дуг послушности воли
 Божиой, учинио е задоста правосудию Божию за грѣхе наше
 повратио нам е любов и милост Божию, уништио е проклет-
 ство, сатр'о е смрт и ѡвола, разрушио врата паклена и от-
 ворнио двери царства небесног. „Не диви се говори св. Кирил
 Јерусалимски, што е сав свет искуплѣн, ер онай, кои е умро
 за нѣга, ние био прости човек, но Син Божїи единородни! Грѣх
 едног човека Адама мого е нанети смрт целоме свету. Па кад
 се „ѡдинагѡ пригрѣшнїемъ“ (Римл. 5. 17.). смрт укоренила
 у свету, то зар неможе много веѣма правдою еднога живот
 завладати? И кад су онда први люди изтерани из рая зато,
 што су окусили од запрећеног дрвета, то зар се сад теже
 посредством дрвета Исусовог приводе вѣрујући у рай? Кад е
 први човек нанео свеобшту смрт свету; то зар Творац нѣгов
 неможе принети живот вечни, ер е Он сам живот. . . . Ние
 толико знатно било незаконѣ грѣшника, колико е важна правда
 Умрлог за нас. Нисмо ми толико сгрѣшили, колико е учинио
 правде Онай, Кои е положио за нас душу свою.

За све и место свиу страдао е Господ Исус Христос; сви
 могу у Нѣму и чрез Нѣга наћи спасенїе и живот вечни.
 Но спасаваю ли се заиста сви? Спасаваю се само они, кои се
 с Господом саєдиняваю, вѣром и любовљу, кои укроћую, рас-
 пиню свое страсти и желѣ, и живу по заповестима Христа
 Спасителя. А они, кои невѣрую у Исуса Христа, или вѣрую а
 не живе како он заповеда, него се поводе за нечастивим, —
 такови по други пут распиню Спасителя, и подлеже осућеню
 однако са оним Јудеїма, кои су га распели.

Ах, Браћо! ако нису крстна страдања и смрт Спасителя
 за нас спасителна, то шта ће нас спасти од гнѣва Божїа, од
 вечни мука у геени огнѣной? Промислимо се, покаймо се за
 времена, обратимо се свим срцем к нашем Спасителю и из
 дубљине душе зовимо Му: „Господи, спаси насъ: погибаемъ!
 Аминь.“

БЕСЕДА 12.

О крсту.

„Мнѣ же да не съдѣтъ хвалитиса, токмо ѿ крстѣ Господа нашегѡ Исуса Христа, имже мнѣ мѣръ распаса и азъ мѣръ.“
(Гал. 6 — 13.).

У прошастой бесѣди говорили смо Браћо! о спасительнимъ страданьма и смрти Господа нашегъ Исуса Христа, а сад ћемо рећи неколико речи о спасителномъ оруђу тихъ страдана — частномъ и животворећемъ крсту.

Господъ нашъ Исусъ Христосъ ради нашегъ спасеня ѡзволно е претрпѣти распетѣ и смртъ на крсту, — и тимъ уништио проклетство, разрушио накао и отворио врата райска. Ето почему е крстъ, кои е пре оруђе казни и срамота био, постао оруђемъ спасеня, знаменѣмъ победе, радошћу и украсомъ Християна. Крстомъ увенчаваю се православни храмови; крстомъ се красе круне царева християнскихъ; крстомъ (с произношенѣи свештенихъ речи) свршаваю се св. тайне; крстомъ се освећуе све, што треба освећеня; крстомъ се ободраваю воѣници у рату; крстомъ се одликуе вѣрни од невѣрногъ. Св. крстъ, кадъ му се с вѣромъ кланяю, или кадъ се крстимо, има велику силу. „Да се нестидимо исповедати Распетогъ“ учи св. Кирилъ Брусалимскій. „Слободно да крстимо тѣло рукомъ, и хлѣбъ, кои едемо; пехаре из коихъ пиемо; да се крстимо при полазку и долазку, кадъ лежемо у постелю и кадъ устаемо; кадъ путуемо или кадъ се одмарамо. Онъ е велики чуваръ, кои се дае беднима за даръ; и слабыма безъ труда, ер е онъ благодатъ Божия, знакъ за вѣрне и страхъ за зле духове; потомъ што е крстомъ Господъ нѣи победно, „изведши въ позорѣ съ дерзобенїемъ“ (Кол. 11. 15). Они кадъ виде крстъ, сећаю се распетогъ. Они се боѡ онога, кои е скрушио главу аждаину. Победни, спасителни знакъ крста Исусова сабрао е све. Покорио е Персиянце, укротио Ските; онъ и данасъ лечи болести, гони зле духове, обара прѡваре врачара.“ Свему томъ видимо многобройне примере у Исторїи цркве Христове и у животопису св. угодника. „Крстѣ врагѡвъ гѣбитель, крстѣ злочестивыѣхъ изба и плѣненїе, а вѣрныхъ держава, благочестивыѣхъ Хранитель и вѣсѡвъ ѡгонитель,“ поѡ света Црква. (Канонъ крсту, пѣснь VI. ст. 2.)

Исти св. Кирилъ Брусалимскій учи: „некъ ти е крстъ првимъ непомичнимъ основомъ, и на томъ сазидай сво остало ученѣ вѣре.“ Ако пазльвиве испитамо, то ћемо у знаку крстномъ наћи све

најглавније истине вѣроучења Хришћанског, видићемо, да е св. крст, као неки скраћени символ вѣре. Крстећи се говоримо: „Во има Отца, и Сына, и свѣтаго Духа.“ Тако дакле кад се крстимо, изражавамо вѣру нашу у Бога Отца, кои нас е створио и чува, кои непоштеди ради нас Сина свог единородног, — у Бога Сина, кои се ради нашег спасења родио, страдао и умро, — у Бога Духа Светог, кои нас освећуе и разум нам отвара. Крстећи се пред сваким осведочавамо, да исповѣдамо најме ону вѣру, коју нам е Исус Христос предао, Апостоли проповедали, и коју чува и исповеда свѣта вселенска Црква. Крстом понављамо и потврђуемо оне обвезе, које смо добили при св. крштењу. Кад се крстимо онда склопимо три већа прста, које означава еднакост и единосущност Лица св. Троице; а слаганѣи два мања — сабдиненѣ два естества: Божественог и човечиег у Лицу Исуса Христа. Кад мећемо прсте десне руке на чело, то значи, да треба мисли наше посветити Богу, а разум нек се покори вѣри. Затим пренесемо руку на груди; тим изражавамо обвезу и готовост нашу — любити Бога од свег срца. Најпосле мећемо руку на десно и лево раме; које значи, да наша дѣла и поступци морају бити чисти, и по закону Божием. Ето браћо! каква е важност и какав значај крста. Шта дакле потом да се мисли о людма, кои се крсте небрежљиво, несмислено, безобразним, ништа не изражавајућим млатанѣи руку? Може се мислити, да ти люди незнају те вѣре и цркве, којој по рођењу спадају, или ню не уважавају. И таки люди нестиде се и не страше показивати свое незнањ и несмисленост и у самом храму Божием! . . .

Гледећи на крст или крстећи се, требамо помислити, да смо дужни, ако желимо правим ученицима Исуса Христа бити, подражавати Му, слѣдовати нѣговом божественом учению, ићи по стопама нѣговим. „Иже хоцетъ по мнѣ ити, да ѿвержетъ себе и возметъ крстъ свой и по мнѣ грядетъ“ (Марк. 8. 34.). О каквом крсту говори овде Спаситель? Заиста не о оном, на ком е био распет Сам он, и многи св. Апостоли и св. Мученици. Ми сами можемо узети крст на себе, кад распинѣмо тѣло наше са страстима и похотом, кад се ради Бога одричемо чувствених задовољства, угушуемо у себи страсти, које нас у грѣх увалюу: гордост, користолюбљ, угодност тѣла, гнѣв, завист и тим подобне. Могу итнути на нас крст и зли люди, кад отимаю неправедно од нас наше иманѣ, част и добро име. Ако све то трпелљиво сносимо; не подранюемо злобе

и зависти према непријатељима нашим; онда носимо прави крст и слѣдуемо Христу Спасителю. Кадкад нам и сам Бог пошлѣ крст, кад нас лиши родитеља, деце и свега, што нам е најмилије га; кад нам пошлѣ болести и друге беде. И кад при свем том неклонемо, не роптамо на Бога, него му благодаримо и славимо; онда носимо прави крст, кои е угодан Господу; онда се можемо називати правим хришћанима. Крст, коме се кланјемо и коим се крстимо, онда е само за нас спасителан, кад у души нашој крст носимо; кад имамо живу вѣру и любов ради нас распетоме.

Спасителю наш, кои си за нас пострадао на крсту! молимо ти се крстом твоим: прости, очисти грѣхе наше, напиши крст твой у уму и срцама нашим! „Дарѣи намъ, Господи, — молимо ти се са св. Црквом, — „Вѣрѣ непостыднѣ, люкъовъ нелицемѣрнѣ, надеждѣ извѣстнѣ; благослови наша входы и исходы, дѣланїа, дѣла, слова, помышленїа!“ Аминь.

Богословия у Банялуки.

(Допис.)

Богословия у Банялуки, која е лане основана, ове године одпочела е предавана 1. Септембра.

Свега ученика има у нѣој 29; и то 21 у првом а 8 у другом разреду, од свиу нѣих 19 е у ублагодѣявию; ер само сушта сиротиня! долази овамо из разних краѣва Босне, да се приуготови чину свештеничком и учительском, а синовии имућних люди по цѣлой старој Србији, Босни, и Ерцеговини, обично науче нешто мало читати, писати и рачунати, неки научи још немачки италијански език, и то им е све наука. Сиротиня само кад би средства имала врло би радо до највиших наука учила се, а има их, Бог их миловао, тако даровитих и за науку способних каквих само бити може; само грдна е штета, што ова млађана србчад немаю средства ни начина, да се умно развию и као што валя изобразе, па да покажу србству, а и осталоме свѣту шта вреде.

Многи ће мислити, да е ово претерано речено, а ми вам истину божию исповѣдамо, да е то сушта истина, о чему би се најболѣ увѣрили, кад би вас судбина овуда навела.

Програма завода овог због разних околности неможемо овде стављати, ал можемо слободно исповѣдати, да е најсветија дужност и задатак ове богословие, да од млађане србчади,

поред ваљиног умног васпитаня, посредством гимнастике, здраве и физично развиене люде изведе, ер у здравом тѣлу и душа е здрава, а као таква тек у станю е бити од велике користи себи, породици, общини, роду и по томе човечанству. Потом се настои да се у младежи нашој пробуди свѣст родољубя, ер без тога нико ма милионима владао, нпс у станю ниедну племениту жртву учинити. А когод има поям о родољубю, тай ће лакше разумѣти моћи шта е дужан чинити да оправда високо назначенѣ човека, дужности грађанина и християнина, велики позив учителя, наставника и пастира стада христова, и што е најважније за нас, име Србина и Словенина. А да би до такве племените свѣсти довели наше ученике, држимо за велику дужност да се с' њима патријархално обходимо; ер врло нам е добро познато, кои се под деспотиом и тираниом васпитаю, да су већином само за добре робове ваљани.

Главни професор и управитель ове богословие е Василије С. Пелагић, коме е ова народна школа толико мила и драга срцу као собствена душа; а то се види отуда што е лане као у првој години њног постаня претрпιο грдна мученя од коих за чудо е како е жив остао, о којима борбама нпс умѣстно овде говорити, него ћемо оставити нека' их лѣтопис банялучке богословие прибележи; и опет при свем том нпс хтео е оставити, него е исту још у болѣ станѣ са своим ревностним трудом и старанѣм и пожртвованѣм довео, и ако е прошле године сва Босна тога тврдога миѣња била, да ће у истой години богословия ова пропасти. Исти професор е о распусту школском у пола болестан оставио босанске купке и киселяке а отишо путовати, да изради његођ милости за сиротне ученике у овой богословий. И заиста нашао е 100 дкт. цес. што е довољно на издржаванѣ 10—12 благодѣянаца а као што смо више видели примио е толико ученика у благодѣяније (19 богослова и два веома сиротна ученика из основне школе, едног из Требиња из Ерцеговине, а другог од Вардара.) да му ни 200 дкт. цесар едва подмирити их може, па ако се какав племенит србин или славенин са помоћу неяви, онда ће сву ту суму он из свое кесе подмирити морати, па макар узаймио; — Сву ову младеж сместио е он у свое две собе, а трећу е община банялучка изволила подарити. Осим тога неимајући удобног смѣстишта за други разред богословие, исти е у свое собствено обиталиште (собу), ће спава и занима се, за врѣме смѣстио, док се друго смѣстиште за цѣга нађе. Любав овог

www.младог професора према овоме училишту из тога се најисније види, што е лане од свог залога уштедио и на основанѣ фонда за сиротне ученике у банялучкой богословиѣ 100 дукт. цесарски жртвовао, обећавши се, као што ћемо ниже видити у основном писму сваке године по 1000 гроша чар. на умноженѣ овог фонда прилагати.

Основно писмо његово, кое е общини банялучкой предао овако гласи:

„Високопоштована общино! Знајући ја да е просвѣта и наука најяча моћ и снага, и да она нетрпи незнанѣ и сиротињу, која својом тако рећи чудотворном снагом све оно постићи може, што срце човеково жели и осећа; другим речма: наука е јарко сунце, свѣтло небеско, кое своим благотворним зрацима сваку бильку и пузећу насѣктому животноцицу из зимног снѣжног мртвила у живот повраћа. При том знајући још и то, да су главни носиоци народне просвѣте и свѣсти млађи наступајући нараштаји, на којима свѣт остае, који се сматрају као будући стубови и подпора наше свете матере цркве и православне вѣре, предрага србског езика и завичая и наше драгоцене народности србске; па зато, ако и ко, а оно баш ми срби босанци што пред народом предначимо, дужни смо пред Богом и людма најозбиљније прионути за науку зато, што смо ми највише међу браћом нашим заостали у просвѣти, и свесрдно старати се, колико е више могуће о васпитаню и правом просвећеню наших будућих заступника: синова, кћери, приятели и сродника, и у общте свию сународника, који би у ставю били, ако Бог да, по времену врсни сѣятелји и расадници спасавајуће науке бити. Одговорити том високом нашем Богом опредѣленом назначеню нисмо у станю без великих жртви особито материјалних т. е. новчаних.

Зато, драга браћо, желећи ја од моје стране колико толико оправдати то наше назначенѣ, и желећи онолико колико сам у станю од мога скромног учительског звания подпомоћи нашу врло оскудну богословию, а с тиме макар колико осигурати њѣи велеважни за нас обстанак, то у име преблагога Бога прилажем 100 дукт. цесарски на основанѣ „фонда за сиротне ученике у банялучкой богословиѣ“ и то за оне, кои желе чину учительском и свештеничком посветити се, понизио молећи високопоштовану общину банялучку, да ову суму по-

ваца благоизволи примити, и у договору савѣта богословског што прие на сигурно мѣсто под интерес дати.

Суму ову у врѣдности сто дуката цесар. полажем я на речену цѣл из тога узрока, што ясно видим, да ова ново основана богословия наша, не само да не може, са оваквим нѣним скудним стањем, до желѣна успѣха достићи, него шта више морала би пропасти без довољног броя учењих се у нѣој ученика; ер нема асне пошт. Господо, науку празним зидинама школским предавати, него да би се цѣл постигла и нѣн велики задатак оправдао, то она треба да сваке године о своје трошку едно 10 — 15 ученика издржава, макар спочетка, док народ о нѣој право понятие добие, па кад позна нѣну важност, онда ће е сви сталежи народа, радо подпомагати, у ню свое млађе на васпитанѣ слати.

Дакле, речену суму новаца под овим уговором даем: да се ове године 1867. Септембра мѣсеца (ово е било 20. Мая 1867 год.) прими у благодѣљније по 10. благодѣљнаца и до Петрова дана идуће године 1868 издржаваю. А ако би когођ издѣйствовао, ма ће му драго било, толику суму новаца, да се с ньоме 10 или срећом још више ученика издржавати узмогне, онда, у таквом случаю овај ће мой улог поштована община и савѣт богословие под интерес дати, и од тога интереса сваке године 1. сиротном ученику помоћ давати, док я са помоћу Божијем у стаю будем, тај исти фонд с новим прилогом умложити, бар толико да се још едан ученик од интереса издржавати може.

При овоме даем мою тврду рѣч, да ћу одсада сваке године док гођ служити народу узможем, на најзначајниј дан за србску просвету т. е. светога Саву србског просветитеља и највећег учитеља по 1000 гроша чар. наумложенѣ прилагати; ер онај кои ние у станю наеданпут знатну суму новаца на такве цѣли жртвовати, а оно заиста кадар по такву или већу или маню суму новаца одредити сваке године од своих прихода, што му неће врло осетљиво бити, а народу, ако би се срећом таквих дарователя умложило, од врло значајне користи било би; ер по сви камен, па ето град.“

Василіе С. Пелагић, професор.

Школске вести.*

ПОДВОЗ И ДНЕВНИЦЕ УЧИТЕЉИМА. Услѣд представке ч. кон-
систерне Бачке, да више учитеља због спромаштва немогу на конфе-
ренцију доћи, одредило е в. кр. угарско Министарство просвѣте наредбом
од 7. Новембра о. г. бр. 13,437 на славну жупанију Бачком одпуште-
ном, да убогог станиа учитељима приликом конференција дотичне
обштине подвоз и дневнице дати имаю.

СРБСКИ СЕЛЯК ОСНИВА ШКОЛУ. Аксентия Лацаћ житель и
земљѣлац у Србском Св. Петру у Банату, поклонно е тамошньої србской
школи главницу од 2864 фр. а. пр. заветовавши, да се од припадаюћег
прилодка учитель другога разреда плаћати има. Тим се може редки
добротвор овај сматрати за главног основателя истога разреда почем
нѣгов прилог већину плате учительске у истом разреду сачинява. Нека
буде врстном и честитом овом Србину срдечно „Х в а л а“ пред целим
Србством речено, и да Бог да се много оваких селяка у роду нашем
нашло, кои ће примеру нѣговом слѣдовати и тако богоугодна дела
чинити.

Я би рекао, да су поменутога дародавца на ово богоугодно дело
по свой прилици морали побудити ревностни свештеници Сен-Петерски,
међу којима е старешина негдашњи први и најотличнији питомец срб-
ске препарандие преч. госп. Никола Јоановић, кои већ полвѣка добрим
примером и пастирском ревностју своје стаду свѣтли, и кои е у свое
млађе доба едан од најревностиѣх проповѣдника слова Божиег био.
Нека е „Слава“ дакле и ревностним духовним пастирима, кои народ
на добро упућую!!

НОВА УЧИТЕЉСКА КЊИГА. Господин Василие С. Пелагић
професор и управитель Банялучке Богословие, списао е летос књигу
под насловом: Руковођа за учитель, школе и обштине Србскобосанске,
Ерцеговачке, и старо Србјански. Књига ова штампана се у 2500 при-
мерака и као што чуемо сачинитель намерава ю по свим горепомену-
тим земляма бесплатно раздавати.

ПРИЛОЗИ НА ФОНД ШКОЛСКОГА ЛИСТА ИЗ В. КИКИНДЕ.
Ових дана примило е уредништво ово знаменити прилог од 80 ф. 10 н.
на фонд школ. Листа из В. Кикинде, уз следећи допис:

„Овде код нас и ове године као и сваке — држала се светко-
вина о св. Савви, и будући да е то управо школска светковина, зато
се присуствујући побуђени нашоше, да на фонд Школског Листа неку
своту жртвую; — но будући се то онда мала сума чинила, тако друж-
ство умолѣ вредног и врло ревностиог нашег црквеног татора Г. Нику
Фани — да се и даљ скупљања прими, пак даном приликом јошт коју
форинту и од они прикупи, кои нису при светковини били. Г. речени
тотор да би што већу суму, на у речи стојећи фонд послати могао,
није хтео ону прву малу суму досад ни шилати, док ние, не само од

* Започети у пређашњем броју чланак „Православни школски
фонд“ продужиће се у бр. 23.

поведни јошт накупно, него својом великом ревношћу и популарношћу издѣјствовао е: да е и св. Црква 25 ф. на ту цѣл жртвовала.

Предхвални Г. тунтор што е чекао да му се од представништва заключенї изда, да их може подићи, — морао се досад уздржати од пошляяна скупљѣног новца. Сад кад е све у реду умолѣн од Г. Ника Фани имам чест овим послати вам новце фонду Школ. Листа наменѣне, заедно са именима Г. Г. дарователя и любителя просвете. — Као: ГГ. Алекса Лаковић диштр. благајник 5 ф., Александер Радовић, вел. бележник 2 ф., Коста Райковић, парох 2 ф., Ђорђе Влаховић пар. администр. 2 ф., Јован Удицки парох 1 ф., Спиридон Веселиновић ђакон 50 н., Лука Поповић бележник 2 ф., Яромир Лефлер проф. у реалци 1 ф., Франя Рихтар проф. у реалци 50 н., Васа Стефановић 1 ф., Ника Фани тунтор 2 фр., Ника Ружић тунтор 1 ф., Глиша Јорговић учитељ 55 н., Стева Петровић учитељ 1 ф., Спиридон Трбовић хороуправитељ 1 ф., Тодор Кнежевић учитељ 1 ф., Аркадија Варађанин учитељ 1 ф., Светозар Недић учитељ 40 н., Христифор Айваз учитељ 50 н., Сима Айваз учитељ 50 н., Миша Красић привр. учитељ 50 н., Коста Јоановић 1 ф., Жива Средоѣв 1 ф., Глиша Веселинов 1 ф., Лаза Јоановић 30 н., Жива Стојков 20 н., Раца Симић 20 н., Макса Мирков 20 н., Жива Терзин 10 н., Димитрие Бранковић 50 н., Ђура Филиповић 50 н., Михаил Вайдић 20 н., Н. Марковић 50 н., Тома Дорословац 50 н., Михаил Сабовљѣвић сенатор 1 ф., Сима Симић почаст. нотарош 1 ф., I. Груић 40 н., Н. Н. 2 ф., Петар Нинковић 1 ф., Север от Стојановић 2 ф., Пера Становић 1 ф., Ђорђе Радак сенатор 1 ф., Атанасие Николић сенатор 1 ф., Таца Удицки 50 н., Шандор Петровић 50 н., Димитрие Јанковић 1 ф., Пера Ристо 40 н., Димитри Адамовић 1 ф., Лаза Јоановић 1 ф., Коста Радовић 1 ф., Никола Веселиновић 50 н., Света Црква В. Кикиндска 25 ф., Петар Богдановић 1 ф., Алекса Вайдић 1 ф., Јоца Лаковић 50 н., Ђурица Станкић 1 ф., Никола Стаматовић 50 н., Лазар Стефановић 1 ф., Миша Сабо 40 н., Јован Јанковић 50 н., Н. Н. 25 н. Цела сума 80 ф. 10 н. коју суму од осамдесет форинти и 10 н. ауст. вредности под данашњим даном ево имам чест послати учтиво молећи, да би доброту и мали такову — на више назначено место предати.

У В. Кикинди 13. Нов. 1867.

Григорій Јорговић учитељ.

Саобштавајући имена свјоу приложника и прилоге њихове, у име одбора фондом Школ. Листа рукујућег захваљујем изабраној црквеној общини Кикиндској, и врстним скупитељима и дародавцима, и желим да се на честите Кикиндјане и остали Срби угледају, па да прилажу на фонд Школскога Листа, како би овај определению своме што већма одговорати и Србству на велику душевну корист служити могао. У едно изјављујем, да сам поменуते В. Кикиндске прилоге у суми од Осамдесет форинти и 10 новчића а. вр. под данашњим благајнику одбора кои фондом Школск. Листа манипулира предао, кои е новце те у касу дотичну унео, а на њи од данашнѣга дана 6% приплод иде. —

У Сомбору 25. Нов. 1867.

Н. Ђ. Вукићевић.

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛСКОГА ЛИСТА. Г. Јован Илић учитељ у Панчеву приложио е фонду Школскога Листа едну форинту ауст. вред.

ЗБОР БАНАТСКИХ УЧИТЕЛЈА. Из Баната нам јављу, да ће се у Темишвару последњих дана месеца Декемврија по новом календару држати збор свију банатских учитеља без разлике вѣре и народности, на коме ће се између осталог о побољшању материјалног стања и о пензији за старе учитеље, за учитељске удовице и сироте радити. Молимо, да нас браћа учитељи у своје време о делану овог збора извѣсте. —

* „Две Приповетке из збирке Хр. Шмита.“ Под овим насловом изишла е ових дана из печатње А. Вагнера књижица за младеж од г. Н. Груића учитеља Сомборског. Садржай е Младен Јакшић (Heinrich von Sifenfels) и Голубица (Das Täubchen) — Цена 30 н. а. вр.

Јавна кореспонденција.

Г. Л. М у Нишету. Небрижите се ништа, предплату сам примио.

Г. Н. Максимовићу уч. у Земуну. Овим признаем, да сте Ви мени 12 ф. у име предплате за све три цркве Земунске послали. Држим, да се тутори лакше између себе поравнати могу, него да ми ја одавде новце шалѣм, а они мени опет натраг, које чинити немогу.

Г. Сими Петровић уч. у Идвору. Ви сте остали дужни за друго полгодие ланске и за прву четврт ове године, свега 3 фр. У место да дуг тај платите вратили сте случајно достављени вам бр. 18 у коверти те с тога проузроковасте ми трошка 30 н. С тога сте дужни сад 3 ф. 30 кр. које новце имате овамо послати. —

Пр Г. Лемаић пароху у хрватској. Вашу предплату нисам примио. Изволите запитати се код Пр. Г. Проте, ком сте новце предали па с тога вам нисам ни Листа шилао.

Пр. Г. Е. В. у В. . . . . Чланак ваш примио сам с благодарношћу, али због тога што е велики, па неби се могао ове године свршити, задржао сам га за почетак идуће 1868. године. Ако Лист неужможем издавати, онда ћу Вам га вратити. —

Г. Дамяновићу у Сентомаш. Господин онај морао ми е вашу предплату у приправничком заводу дати, и то у време испита, па сам с ума сметнуо и нисам у протокол увео. У осталом ја вака веруем, и признаем да сте за целу ову годину платили. — Исправку сам примио, и употребићу.

Благор. Госп. Др. П. М. у Па. . . . . Ваша предплата трае до последњег Децембра 1868, ер по гласу записника ви сте на почетку ове године положили 3 ф. и сада 4 ф. свега дакле 7 ф. Од овога припада 4 ф. за ову, а за идућу годину 3 ф.

☞ Све Обштине и Господа, што нам за ланску и ову годину дугую, позиваю се уљудно, да дуг тај оддуже, ер томе е доиста већ крајњѣ време.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрие Вагнера.